

Aktualitātes HIV profilaksē un ārstēšanā. Sociālo darbinieku iespējas.

Seminārs sociālo dienestu darbiniekiem
2019. gada 25. aprīlis

Inga Bulmistre

«Baltijas HIV asociācija»

Sagatavots sadarbībā ar GlaxoSmithKline Latvia SIA

Sagatavots 04/2019; NP-LV-HIV-PPT-190012

HIV diagnostika

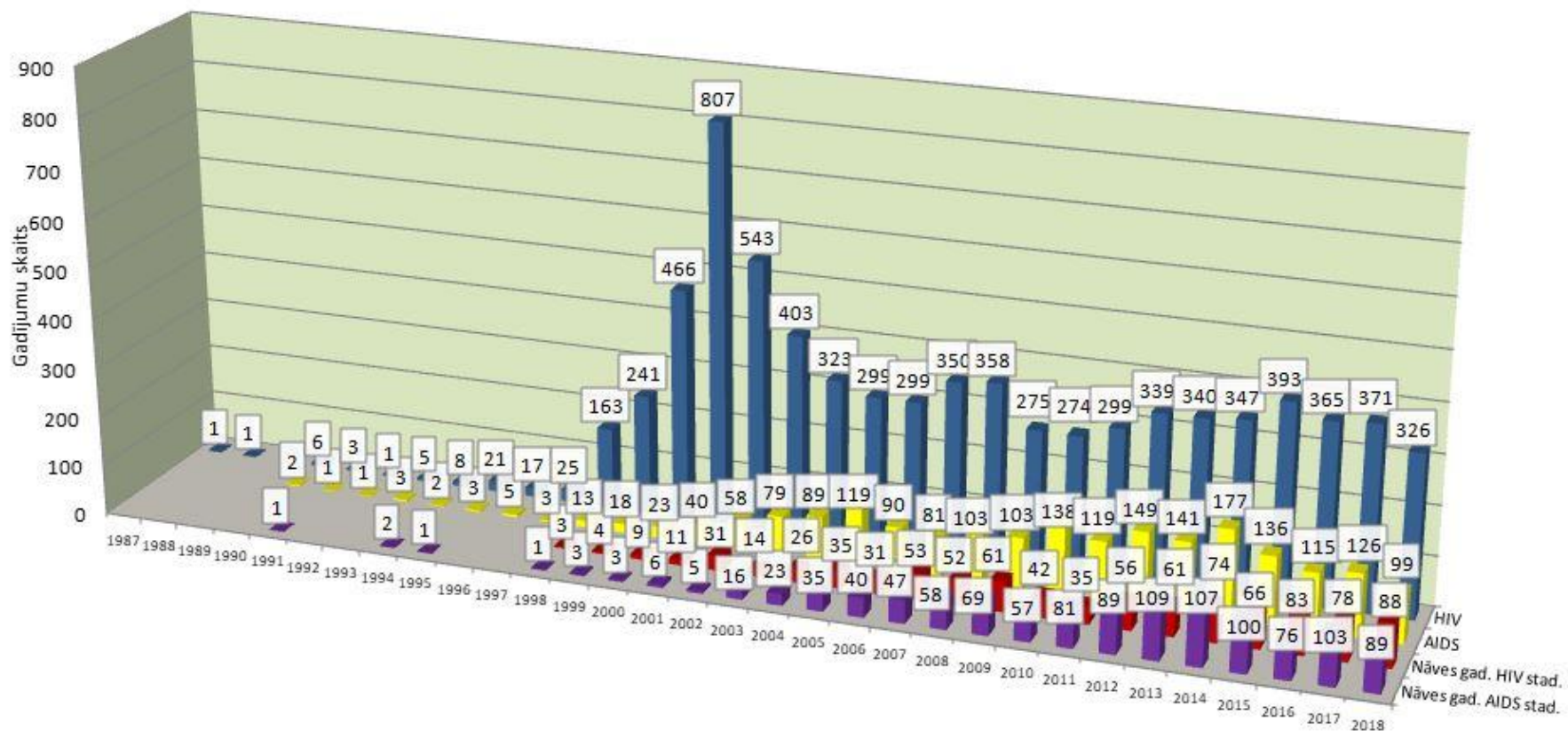
1. Laboratoriskie izmeklējumi un eksprestesti
2. Kad un kā piedāvāt cilvēkam veikt HIV testu
3. Pirms un pēc testa konsultēšana
4. HIV profilakses punktu tīklojums Latvijā – pakalpojumi
5. 2018.gada novitāte – «zaļais koridors» HIV apstiprinošās diagnostikas veikšanai

Jauno HIV infekcijas un AIDS gadījumu skaita dinamika Latvijā

2019.gada 1.janvāris

("Slimību profilakses un kontroles centrs")

Francijas Nacionālā veselības un medicīnisko pētījumu institūta vadībā RSU, Francijas organizācija AIDES, Antverpenes Tropu medicīnas institūts, Beļģijas Sabiedrības veselības zinātniskais institūts un Igaunijas Nacionālais Veselības attīstības institūts no 01.11.2015.-31.10.2018. Īstenoja projektu «**Eiropas pētījums par HIV matemātisko modelēšanu un HIV testēšanas aktivitāšu izmēģinājumiem riska grupās**» (HERMETIC)

Latvijā no 1800 personām, kuras par savu diagnozi vēl nezina:

50 % vīrusu guvušas heteroseksuālu dzimumsakaru ceļā

35 % lietojot nesterilus priekšmetus narkotiku injicēšanai

15 % homoseksuālu dzimumsakaru ceļā

1. Laboratoriskie izmeklējumi un eksprestesti

Primārā HIV diagnostika

Tiek izmantoti:

- testi **HIV specifisko antivielu** noteikšanai asinīs (2. un 3. paaudzes tehnoloģijas)
- testi **HIV antigēna** un **HIV specifisko antivielu** noteikšanai asinīs (4. paaudzes tehnoloģijas)

- **eksprestesti HIV specifisko antivielu** noteikšanai asinīs un mutes dobuma sekrētā (2. un 3. paaudzes tehnoloģijas)

Apstiprinošā HIV diagnostika

Pēc HIV antivielu atklāšanas ar primārās diagnostikas metodēm, nepieciešams veikt apstiprinošo HIV diagnostiku, lai **uzstādītu** HIV diagnozi.

To veic **RAKUS** Latvijas Infektoloģijas centra **References** laboratorijā

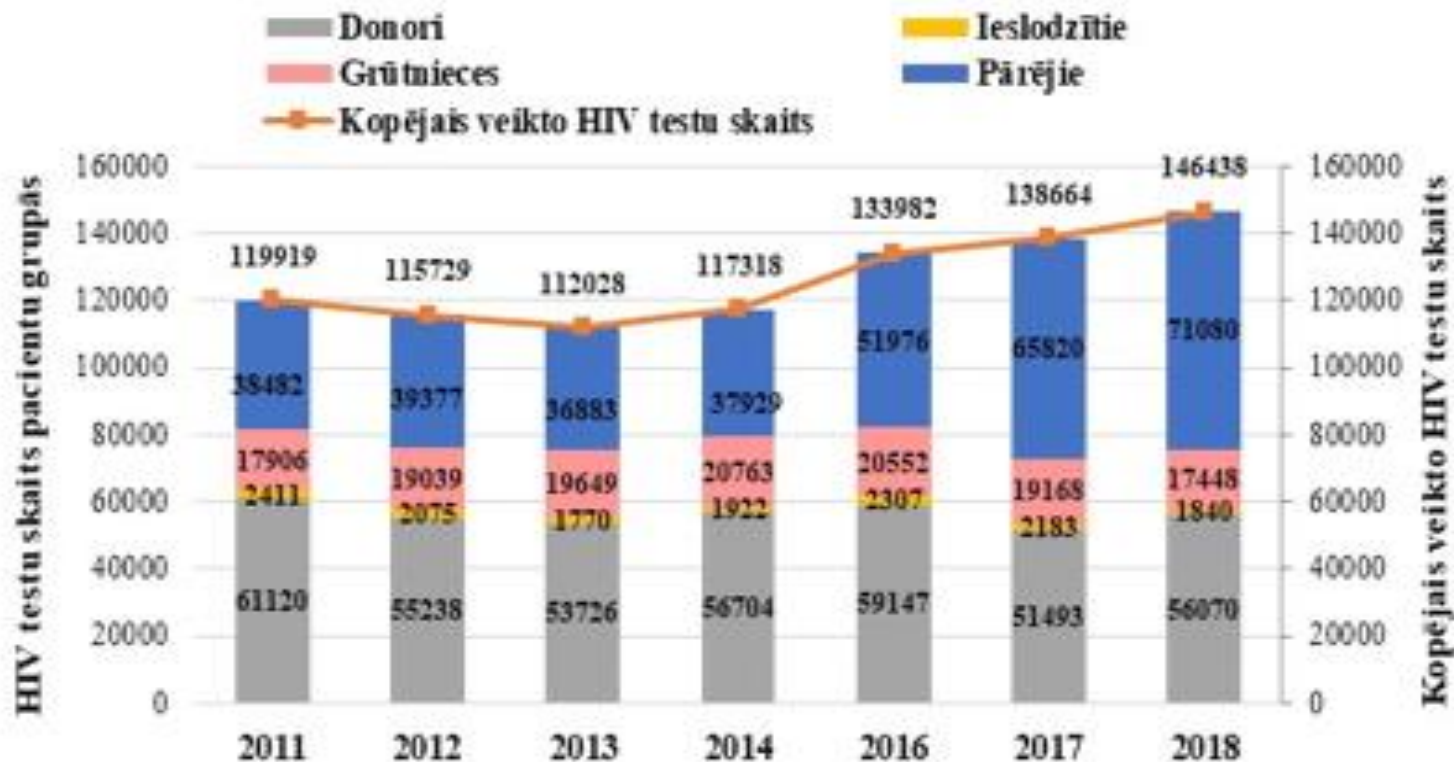

Veikto HIV testu skaits Latvijā

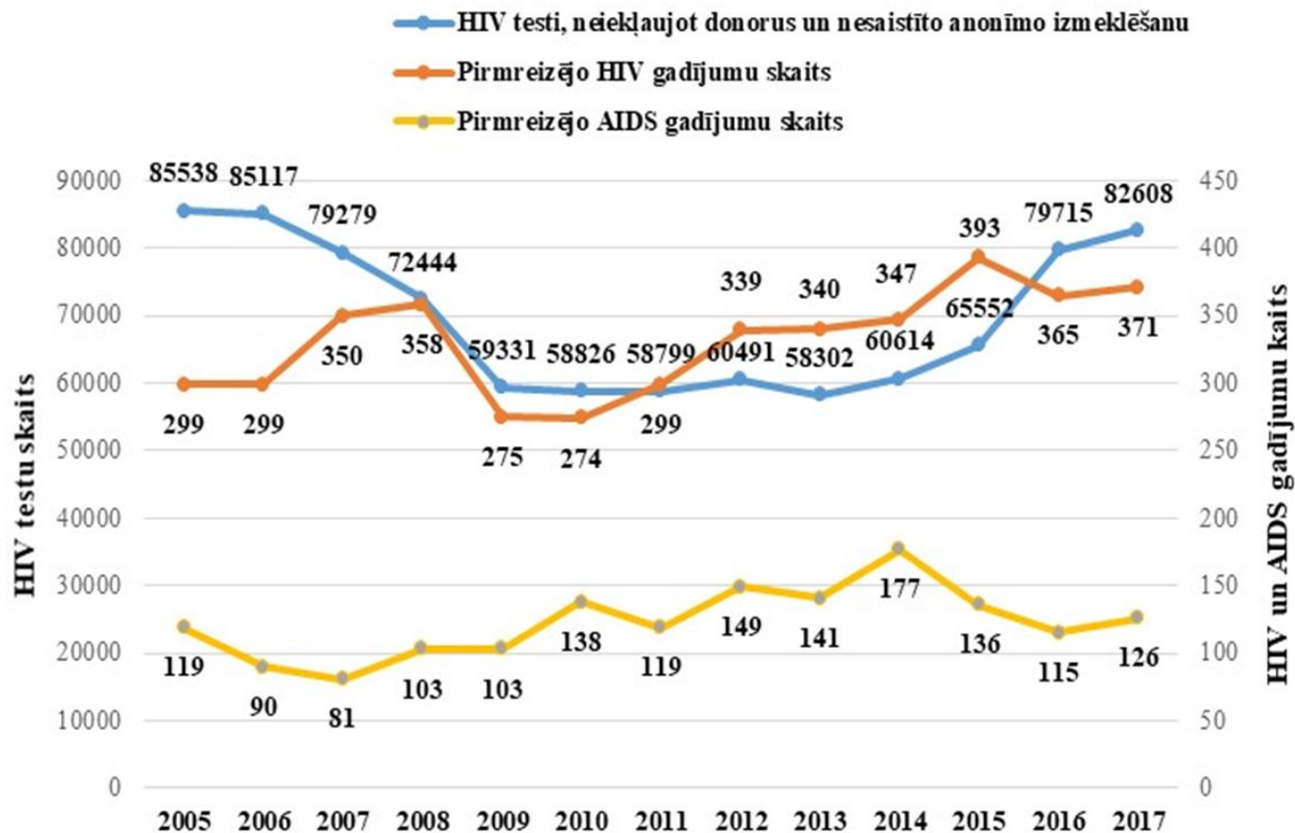
Ar katru gadu palielinās veikto HIV testu skaits Latvijā, ko atspoguļo ***Baltijas HIV asociācijas un SPKC grafiki***

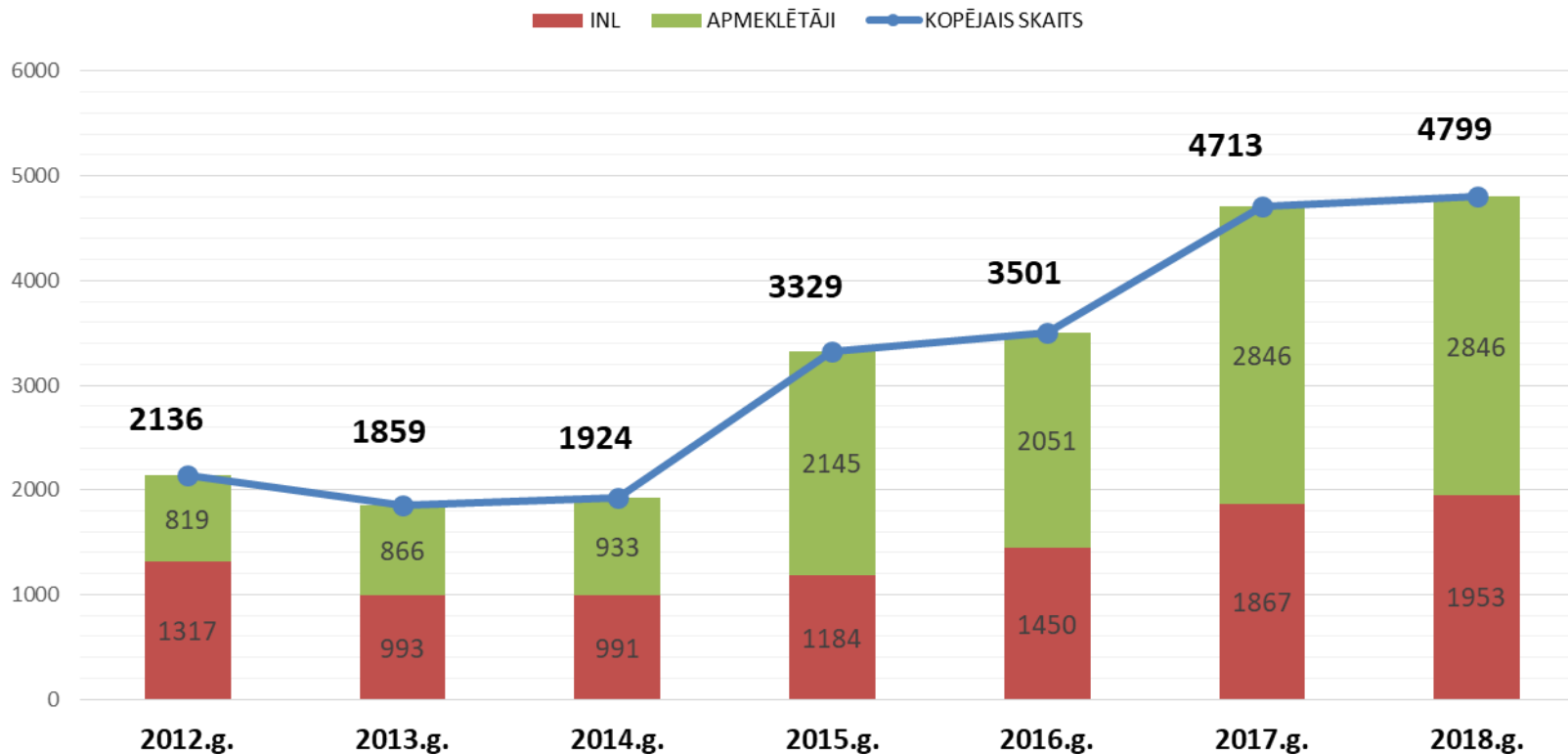
Kopējais veikto HIV testu skaits, t.sk. donoriem, ieslodzītajiem, grūtniecēm, Latvija, 2011.-2018.gads

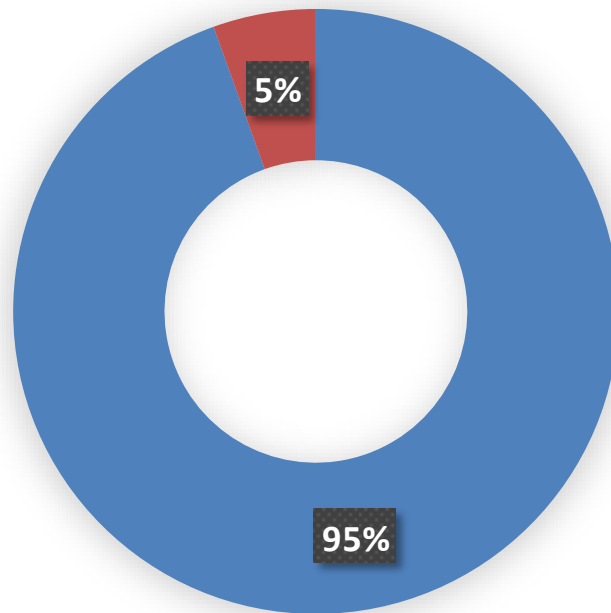
HIV testēšanas aktivitāte un pirmreizējo HIV un AIDS gadījumu skaits, Latvija, 2005.-2017.gads (ECDC)

Veikto HIV eksprestestu skaits Latvijas HPP no 2012.-2018.g. (SPKC dati)

Veikto HIV testu skaits 2018.gadā (SPKC dati)

- Laboratorā izmeklēšana (n=82608), izņemot donorus un nesaistīto anonīmo izmeklēšanu
- HPP veiktie eksprestesti (n=4799)

Nepietiekamas HIV testēšanas aktivitātes iemesli

- Stereotipi
- Kauns runāt par HIV tēmu
- Nav specifisku slimības simptomu, kas viennozīmīgi norāda uz HIV infekciju
- Diagnostikas pakalpojumu pieejamība, pakalpojuma cena
- Informācijas trūkums par bezmaksas HIV testa veikšanas vietām
- Bailes no pozitīva HIV testa rezultāta
- Bažas par konfidencialitāti
- Neinformētība par HIV pozitīva cilvēka turpmākās dzīves kvalitāti

2. Kad un kā piedāvāt cilvēkam veikt HIV testu?

Sociālā darbinieka prasmes:

- Zinošs
- Brīvs no stereotipiem
- Spēj saglabāt sarunas konfidencialitāti

Kad piedāvāt veikt HIV testu?

1. Ja klients varētu būt iekļaujams «riskā grupā»:

- Persona pēc ieslodzījuma
- Persona, kurai dzimumpartneris atrodas ieslodzījumā
- Persona, kurai ir vairāki dzimumpartneri, bieža partneru maiņa
- Prostitūcijā nodarbināta persona
- Injicējamo narkotiku lietotājs (INL)

2. Klienta stāstā var konstatēt epidemioloģiskas indikācijas:

- Saskare ar HIV(+) personas asinīm
- Vardarbība
- Nedrošs dzimumkontakts ar HIV(+) personu

3. Informēta rekomendācija:

- Grūtniecēm
- Personām, kurām kāds no ģimenes locekļiem iekļaujams «riskā grupā»
- Sociāli mazaizsargātām personām

Kā piedāvāt veikt HIV testu?

Klientam saprotamā valodā:

- Informējot
- Izglītojot
- Iedrošinot
- Atbalstot

VEIC HIV TESTU
#REIZIGDĀ

Kā HIV attiecas uz Jums?

FAKTI

- Kas ir HIV?** Ar HIV apstrē cilvēka imūndeficīta vīrusu, kas uzbrūk imūnsistēmai, pakāpeniski to novājina. Piedējā HIV infekcijas stadija ir AIDS.
- Latvijā šobrīd HIV visvairāk izplatās heteroseksuālā ceļā, īpaši vecuma grupā 20-40 gadi.**
- Latvijā katru dienu kāds uzzina, ka ir HIV inficēts.** Gada tiek konstatēti 300-400 jauni HIV saslimšanas gadījumi, daļa no tiem jau AIDS stadijā.
- Latvija ieņem 2. vietu Eiropas Savienībā (ES) pēc jaunatklāto HIV gadījumu skaita uz 100 000 iedzīvotāju, kā arī 1. vietu ES pēc jaunatklāto AIDS gadījumu skaita.**
- HIV sākuma stadijā var izteikties gripai** (paaugstināta temperatūra, drudzis, sāpīga kakla, vemšana u.c.). Piecus līdz desmit gadus cilvēks var justies labi, neizjūst nekādus simptomus, taču būs inficēts. Šajā laikā cilvēks ir ļoti infekciozs un var nodot infekciju citiem.

HIV iegūt VAR:

- seksuālu kontaktu ceļā, tostarp orālā seksa ceļā
- saskaroties ar citu cilvēku asinīm, piemēram, veicot medicīniskas manipulācijas
- tetovējoties
- grūtniecības, dzemdību un zīdīšanas laikā māte var nodot slimību bērnam

KAS JŪS VAR ATTURĒT NO HIV TESTA VEIKŠANAS?

- PĀRĀK LIELAS BAILES.** No kā bailes? Kas sāpēs var notikt, veicot šo asins analīzi? Piliņģi nekas. Kas sāpēs var notikt, uzzinot atbildi? Ja atbilde būs negatīva – Jūs iegūsiat sirdsmieru un prieku, ja pozitīva – Jums būs iespēja laicīgi uzsākt ārstēšanu, saņemot valsts apmaksātus medikamentus.
- PĀRĀK LIELA VAINAS IZJŪTA.** Par ko? Ka velties pārcecmāšies par savas veselības dāvēkšit?
- PĀRĀK LIELS KĀUNS.** Par ko? No kā, ko ošl' ievēst? Lai ko "vīri" teiktu vai neteiktu, Jūsu dēli bēdāki ietekmēt vīri nespēj. Cilvēki vienmēr visos gadījumos "kaul ko saka". Un, vai Jūs mirsiat vai dzīvošiet, ir svarīgāki par to, vai visā cients to uzzinās vai neuzzinās.

Profesore Dr.med. Gunta Ančine

Vaicājiet par iespējām veikt HIV testu savam ģimenes ārstam!

Sagatavots 11/2016 sadarbībā ar GlasSmithKline Latvija SIA, Duntes iela 11, Rīga, LV-1013, Latvija, LVHIV0229/16. Iegūtojs materiāls pacientiem. Lai saņemtu ģimēniskā rakstura medicīniskus ieteikumus, konsultācijas ar veselības aprūpes speciālistu.

gsk BaltHIV Sekojiet #REIZIGDĀ Facebook lapā: /reizigada/

**HIV nešķiro
TAS ATTIEČAS
ARĪ UZ TEVI!**

3. Pirms un pēc testa konsultēšana

- Informācija par statistiku
- Transmisijas ceļi
- «Loga» periods
- HIV testa mērķis / norise
- Kur var veikt HIV testu
- PACIENTA CEĻVEDIS un «zaļais koridors» diagnozes apstiprināšanai
- Veselības aprūpes pakalpojumi HIV pozitīviem cilvēkiem
- ART jeb specifiskā pretvīrusu terapija visiem HIV pacientiem Latvijā (no 1.10.2018)
- Pēcekspozīcijas specifiskā profilakse
- Psiholoģiskais atbalsts

Konsultācijas **MĒRĶIS**

Pēc iespējas agrīnāka **HIV diagnostika**

HIV terapijas uzsākšana

Līdzestība veselības aprūpes pakalpojumu saņemšanā

Agrīna HIV diagnostika = 90 – 90 – 90

leguvums inficētajai personai

- Savlaicīgāka ārstēšanas uzsākšana
- Labākas dzīves kvalitātes nodrošināšana

leguvums sabiedrībai

- «Netīšas» inficēšanas riska samazināšana
- Finanšu ieguldījumu apjoma ietaupījums

Vienots HIV profilakses punktu tīkls Latvijā: 20 HPP 16 pašvaldībās

HIV profilakses punkti

39 433 skatījumi
KOPĪGOT

Slānis bez nosaukuma

- Rīga: Slimību profilakses un kontroles ce...
- Rīga: Latvijas Sarkanā Krusta "HIV profil...
- Rīga: Biedrība "DIA+LOGS"
- Jūrmala: "Atkarību profilakses kabinets"
- Jelgava: "Atkarību profilakses punkts"
- Bauska: "HIV un atkarību profilakses cen...
- Jēkabpils: "HIV profilakses punkts"
- Daugavpils: "HIV profilakses mobilā brig...
- Liepāja: "Atkarību profilakses centrs"
- Kuldīga: "Atkarību konsultāciju punkts"
- Talsi: "Atkarību konsultāciju punkts"
- Tukums: "HIV profilakses punkts"
- Olaine: "HIV profilakses punkts"
- Ogre: HIV profilakses punkts
- Balvi: HIV profilakses punkts
- Ventspils: Šņircu apmaiņas un HIV/AIDS ...
- Ķekava: "HIV/ AIDS profilakses program...
- Rīga: Biedrības "Baltijas HIV asociācija" ...
- Daugavpils: Latvijas Sarkanā Krusta "HIV...
- Raiņa iela 29
- Rēzekne: Latvijas Sarkanā Krusta Rēzek...

HIV profilakses punktu (HPP) tīkls Latvijā

www.spkc.gov.lv

No **20** HPP 16 pašvaldībās, **4 HPP** atrodas Rīgā:

- 1.SPKC, «HIV/ AIDS konsultāciju kabinets» (Klijānu iela 7)
- 2.Biedrība «DIA+LOGS» (Dzirnavu iela 135)
- 3.Biedrības «Baltijas HIV asociācija» Testpunkts (Stabu iela 19)
- 4.LSK "HIV profilakses punkts" Sociālajā centrā «Gaiziņš» (Gaiziņa iela 7)

HIV profilakses punkti (HPP) ir «zema sliekšņa» centri, tas nozīmē - ikvienam pieejams

- **Bezmaksas**
- **Nav nepieciešams** nekāda speciālista **nosūtījums**, lai saņemtu konsultāciju, veiktu testus uz HIV, vīrushepatītiem B un C, sifilisu
- **Anonimitātes** un **konfidencialitātes** princips (nav nepieciešams personu apliecinošs dokuments)
- **Bez stigmatizācijas**, diskriminācijas, aizspriedumiem

HPP pieejamie pakalpojumi

1. **Konsultācijas** (medicīnas darbinieka, psihologa, sociālā darbinieka)
2. **Ekspresdiagnostika:** HIV, HBsAg, HCV, sifiliss ar pirms un pēc testa konsultāciju
3. **Psihosociāls atbalsts**, ģimenes locekļu un seksuālo partneru konsultēšana
4. **Medicīnas preces** brūču apstrādei, dezinfekcijas līdzekļi, prezervatīvi, u.c.
5. **Šļirču, adatu maiņa**
6. **Informatīvie materiāli**

Pacienta CEĻA KARTE

Informācija apstiprinošai diagnostikai

HPP nosaukums, adrese

Apmeklētājā vārds _____

Apmeklētāja anonīmais kods*

Eksprestesta veikšanas datums (dd.mm.gggg.)

. .

Primārās izmeklēšanas metodes (eksprestesta) nosaukums

Eksprestesta rezultāts: pozitīvs apšaubāms

Nosūtīšanas datums (dd.mm.gggg.)

. .

HPP darbinieka vārds, uzvārds _____

Kontaktinformācija: tālrunis _____

e-pasts _____

Paraksts _____

**pirmajā kvadrātā: 1-vīrietis; 2-sieviete; otrajā – klienta mātes vārda 1.burts; trešajā – klienta vārda 1.burts; ceturtajā, piektajā – klienta dzimšanas gada pēdējie divi cipari. Piemēram, sieviete (2), mātes vārds – Kristīne (K), klienta vārds – Anna (A), dzimusi – 1975.gadā (75). Apmeklētāja anonīmais kods - 2KA75.*

Informācija vizītei pie ārsta

RAKUS LATVIJAS INFEKTOĻĢIJAS CENTRĀ

Adrese: Linezera iela 3, Rīga

Nepieciešams iepriekš pierakstīties uz vizīti

Tālr. 67014532 vai 67014723

Ar šo nosūtījumu un Pasi vai ID pacienta iemaksa par vizīti: 4.27 EUR* un papildus par analīžu stobriņiem līdz 5,00 EUR*

Transports:

271. maršruta taksobuss līdz galapunktam
1.; 14.; 21.; 40. autobuss līdz Dzērbenes ielai
12. trolejbuss līdz Dzērbenes ielai

**iespējams atliktais maksājums*

Vizītes:

datums _____

laiks _____

ārsts _____

Kopsavilkums

- Atcerēties, ka HIV infekcija **var skart ikvienu** - tā nav tikai konkrētu sociālo grupu skaroša infekcija
- Zināt un pielietot **universālos drošības noteikumus** HIV profilaksē
- **Laboratorā diagnostika** ir plaši pieejama un precīza
- Vismaz **reizi gadā** rast iespēju ikvienam veikt HIV testu
- HIV infekciju ir iespējams **agrīni diagnosticēt un ārstēt**

**PALDIES PAR
UZMANĪBU!**

